

Asia: VN/28426/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto: VN/28426/2025-VM-2 Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi.

1. Ehdotuksen tausta ja keskeiset ehdotukset

Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annettu laki

(1092/2022, jäljempänä T&K-rahoituslaki) tuli voimaan 1.1.2023. Laissa säädetään valtion

talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavan tutkimus- ja kehittämisrahoituksen määrästä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus linjasi vuoden 2026 talousarvioesitystä koskeissa neuvotteluissaan 2.9.2025 noin 1 miljardin euron julkisen talouden sopeuttamistoimenpiteistä vuoden 2027 tasolla. Osana sopeuttamistoimenpiteitä T&K-rahoituslakiin sovittiin tehtäväksi

tarkistus, jonka mukaan T&K-rahoituslakia päivitetään vastaamaan viimeisintä valtiovarainministeriön talousennustetta. Voimassa olevan lain mukaan uusiin talousennuste tulisi otettavaksi huomioon vasta vuoden 2028 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä. Johdonmukaisuuden vuoksi lakiin lisättäisiin vuoden 2026 lisäksi tarkistuspisteeksi myös vuosi 2030. Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen 1,2 prosentin tavoitetta suhteessa BKT arvoon vuonna 2030 ei muuteta.

2. Ehdotetut muutokset vs. voimassa oleva laki

Voimassa oleva laki

2 §

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus valtion talousarviossa vuosina 2024–2030

Tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion vuosien 2024–2030 talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja sellaisten määrärahojen, joita ei oteta talousarvioon siihen aiemmin otetun valtuuden käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseksi, määrää lisätään tasaisesti vuosittain valtiovarainministeriön vuosien 2024 ja 2028 talousarvioesityksiä varten laatimien talousennusteiden perusteella siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Ehdotus

2 §

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus valtion talousarviossa vuosina 2024–2030

Tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion vuosien 2024–2030 talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja sellaisten määrärahojen, joita ei oteta talousarvioon siihen aiemmin otetun valtuuden käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseksi, määrää lisätään tasaisesti vuosittain valtiovarainministeriön vuosien 2026, 2028 ja 2030 talousarvioesityksiä varten laatimien talousennusteiden perusteella siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

3. Teknologiateollisuus ry kanta hallituksen esitykseen

Teknologiateollisuus ry tukee hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi.

4. Teknologiateollisuus erityisiä huomioita hallituksen esitykseen ja Suomen kasvun nopeuttamiseen

Yrityksille TKI-toiminta on investointi, johon sisältyy myös riskejä. Sitä koskevat päätökset tehdään pitkäjänteisesti ja vertaillen eri maiden tilanteita. Yritykset tekevät tutkimusta ja tuotekehitystä siellä, missä on paras osaaminen, rahoitus ja muut edellytykset. Jotta Suomi on uuden osaamisen ja uuden luomisen kärkimaa, meillä pitää olla vähintään yhtä hyvät edellytykset yritysten toiminnalle kuin kilpailijamaissamme. T&K-rahoituslaissa määritellyistä tavoitteista on pidettävä kiinni ja T&K-rahoituslain mukaista rahoitusta tulee käyttää ainoastaan Suomen BKT:n kasvun nopeuttamiseen ja suomalaisen hyvinvoinnin kasvattamiseen. Lisärahoitus tulee jatkossakin kohdistaa kilpailutena rahoituksena Business Finlandin ja Suomen Akatemian kautta.

Kestävä kasvu syntyy kaupallistamisen kautta. Siksi on tärkeää, että innovaatioputki on jatkuva tutkimuksesta teknologian kehitykseen, tuotekehitykseen ja kaupallistamiseen. T&K-rahoituslaki ja lisääntyneet investoinnit korostavat innovaatioputken alkupäätä, valitettavasti samalla on tingitty innovaatorahoituksesta. Business Finlandin kautta tuettavasta innovaatorahoituksesta ja vienninedistämisestä tingittiin budjettiriihessä 23 miljoonaa euroa vuonna 2024, ja 15 miljoonaa euroa budjettiriihessä 2025. Yhdessä nyt poistuvan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoituksen kanssa nämä päätökset vaikeuttavat merkittävästi pk-yritysten kasvua ja uusien tuotteiden kaupallistamista. Hallituksen tavoite on, että ns. jäljelle jäävissä tuissa säilyy riittävä osuus pk-yrityksille kohdennettuihin tukiin. Tämä tavoite on kuitenkin ristiriidassa toimenpiteen kanssa.

Innovaatorahoitusta tulisi kohdistaa määrätietoisesti kaupallistamista nopeuttaviin toimenpiteisiin. Nykyinen innovaatorahoitus kohdistuu sirpaleisena moniin eri instrumentteihin. Kaupallistamista voidaan tukea uudistamalla Business Finlandin rahoituksen sääntöjä ja kohdistamalla rahoitusta enemmän toimiin, joilla soveltavan tutkimuksen tuloksia voidaan helpommin ottaa käyttöön yrityksissä ja nopeuttaa kaupallistumista. Nykyisissä Business Finlandin ohjeissa määritelty 20 prosenttia voisi hyvin olla vaikka 30 prosenttia.

Julkisen T&K-rahoituksen käytettävyys pilotointi- ja demonstraatorahoitukseen on huono. Jatkossa rahoituksessa tulee huomioida paremmin teknologian kehitysprosessin innovaatio- ja skaalausvaiheet, jotta uudet tuotteet ja palvelut saadaan nopeammin vientimarkkinoille. Hankkeista saatavat kotimaiset referenssit ovat ensiarvoisen tärkeitä kilpailukykyyn ja viennin edistämisen kannalta. Tämäkin tavoite voidaan toteuttaa kohdistamalla Business Finlandin tukea enemmän innovaatio- ja skaalausvaiheisiin sekä ottamalla mahdollisen kaupallistumisen aikataulu yhdeksi kriteeriksi Suomen Akatemian kautta jaettavalle rahoitukselle.

On hyvä, että hallitus valmistelee lokakuun loppuun mennessä uuden kasvu- ja työllisyystoimien kokonaisuuden, joka rahoitetaan kohdentamalla uudelleen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sekä puhtaan siirtymän teollisten investointien tukiohjelman osoitettuja määrärahoja. Tässä kokonaisuudessa kannattaisi korjata innovaatiotoimintaan kohdistuneiden leikkausten vaikutus, sillä niillä on negatiivinen vaikutus innovaatioiden kaupallistamiseen ja vientiin.

Hallituksen on hyvä huomata, että globaali talouden murros tuo merkittäviä lisähaasteita suomalaisille yrityksille ja kansantaloudelle. Todistamme parhaillaan muutosta, jossa kaupalliset ja geopolittiset jännitteet kiristyvät, digitaalinen teollisuus ja talous kasvavat vauhdilla ja kilpailu teknologiajohtajuudesta kiihtyy. Samaan aikaan kamppailu kriittisistä raaka-aineista sekä ilmastonmuutoksen torjunta asettavat meille uusia haasteita. Huipputason teknologiaa ja innovaatioita kehittävät suomalaiset yritykset joutuvat kilpailemaan markkinoista yritysten kanssa, joita tuetaan vahvasti kansallisilla valtiontuilla esimerkiksi Euroopassa, Kiinassa ja Yhdysvalloissa. Tämä luo meille epäterveen kilpailuasetelman. EU-komissio kertoi kesäkuussa uusista valtiontukipuitteista, jotka vakiinnuttavat jäsenvaltioiden välisen valtiontukikilpailun. Näistä syistä Suomen teollisuuspolitiikassa on huomioitava EU:n valtiontukikehitys, jotta suomalaiset yritykset voivat kilpailla globaalilla tasolla tasavertaisesti.

Tilanteessa, jossa valtiontukikilpailu – myös Euroopassa – on voimakkaampaa kuin vuosikymmeniin, Suomessa on pidettävä kiinni vakaasta linjasta yritysten toimintaympäristön kehittämisen suhteen. Nyt jos koskaan on tarve näkymälle, jossa Suomea viedään toimintaympäristönä vakaasti ja ennustettavasti kannustavampaan suuntaan. T&K rahoituslain tavoitteesta ja periaatteista kiinni pitäminen on yksi keskeinen asia tässä kokonaisuudessa.

Kunnioittavasti

Erkki Ahola

Johtaja, Teknologiat, tieto ja innovaatiot

040-5323 525, erkki.ahola@teknologiateollisuus.fi

Ahola Erkki

